

TOP-CONFERENCES

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies is a double-blind peer-reviewed, open-access journal published to reach excellence on the scope. It considers scholarly, research-based articles on all aspects of economics, finance and accounting. As an international congress aimed at facilitating the global exchange of education theory, contributions from different educational systems and cultures are encouraged. It aims to provide a forum for all researchers, educators, educational policy-makers and planners to exchange invaluable ideas and resources.

INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDAGI O‘RNI VA AHAMIYATI

A.P. Mahmudova

"Ipak Yo'li" turizm va madaniy meros xalqaro universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada mamlakatimizda turizm sohasini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning o'rni va ahamiyati hamda uning yo'nalishlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Innovatsiyalar, turistik yo'nalishlar, internet saytlar, mobil ilovalar, AR, VR texnologiyalar, turistik xizmatlar

Kirish.

Turizmdagi innovatsiyalar yangi turistik yo'nalishlar, loyihalar va xizmat turlarini yaratish va rivojlantirishga qaratilgan faoliyatdir. Ushbu jarayonda ilm-fan, texnika, axborot texnologiyalari hamda menejment va marketing sohasidagi zamonaviy yutuqlardan samarali foydalaniladi. Innovatsion yondashuvlar aholi bandligini oshirish, daromad manbalarini ko'paytirish, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotni jadallashtirish va mamlakat hamda uning hududlari turistik imijini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Hozirgi zamonaviy iqtisodiyotda turizm eng tez sur'atlar bilan rivojlanayotgan sohalardan biri sanaladi. Uning iqtisodiy tizimga ko'rsatayotgan ta'siri boshqa tarmoqlar bilan taqqoslaganda alohida ahamiyat kasb etadi. Jamiyat taraqqiyoti turli innovatsion o'zgarishlar va ijtimoiy jarayonlar bilan chambarchas bog'liq holda kechmoqda.

Innovatsion tadqiqotlar shuni tasdiqladiki, iqtisodiy o'sish faqat yangi bilimlarni yaratish bilan cheklanib qolmaydi, balki ularni samarali tarqatish va amaliyotda qo'llashga ham bog'liq. Ana shundagina, innovatsiyalar iqtisodiyotning turli sohalari o'rtasida tarqalgan holda sezilarli o'sishga olib keladi.

Turizm sohasida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish jarayoni jadal sur'atlarda davom etmoqda. Bugungi kunda ulardan foydalanish har bir turizm korxonasi uchun raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim omilga aylangan. Ilg'or texnologiyalar, ayniqsa axborot resurslari orqali ta'limiy, tashkiliy va boshqa sohalarda samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, turizm sohasida to'liq va ishonchli axborot bazasini yaratish eng dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Bu yo'nalishda tarbiyaviy resurslarga ixtisoslashgan portallar, virtual sayohat platformalari va turizm kompaniyalarining rasmiy veb-saytlari muhim rol o'ynaydi.

Hozirgi raqamli davrda veb-saytlar sayohat qilish imkoniyatlarini taqdim etishda muhim o‘rin tutadi. Ular orqali turizm kompaniyalari o‘z xizmatlarini keng auditoriyaga namoyish etishlari, shuningdek, oxirgi foydalanuvchi to‘g‘risida muhim ma‘lumotlarga ega bo‘lishlari mumkin. Maxsus turistik agentliklar tomonidan ishlab chiqilgan veb-saytlar orqali sayohat marshrutlari, xizmatlar va mavjud imkoniyatlar haqida to‘liq xabardor bo‘lish imkoni yaratiladi.

Veb-saytlar faqatgina axborot tizimi sifatida emas, balki iste‘molchilar bilan samarali interfeysni ta‘minlovchi, shu bilan birga marketing vositasi sifatida ham faoliyat yuritadi. Shu ma‘noda, ular turizm sohasidagi raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar ham sayohatga doir ma‘lumotlarni izlash va tarqatishda muhim rol o‘ynaydi. Ilgari mijozlarga taqdim etilgan mahsulotlarning onlayn platformada joylashtirilishi nafaqat sotuv jarayonini yengillashtirdi, balki iste‘molchilar va sotuvchilar uchun mahsulot sifatiga oid fikrlar va baholar orqali ishonchli ma‘lumot manbaiga aylandi.

Ilmiy-texnika sohasidagi tezkor yutuqlar innovatsiyalarning ahamiyatini oshirmoqda. Ular bozorda raqobatdoshlikni ta‘minlash, yangi mahsulot va xizmatlar yaratish, shuningdek, mavjud mahsulotlarning sifatini yaxshilashda muhim omil hisoblanadi.

Innovatsiya — bu ilmiy kashfiyotlar va texnologik yutuqlarga tayangan holda, ishlab chiqarish jarayoni samaradorligini oshirish yoki mahsulot sifatini yaxshilashga qaratilgan yangilik bo‘lib, u bozordagi ehtiyoj va talablarni hisobga oladi. Bunday yangiliklar orqali ishlab chiqariladigan mahsulotlar avvalgi turlaridan farq qilib, iste‘molchilar ehtiyojlarini yanada to‘liq qondirish imkoniyatini beradi. Shuningdek, innovatsiyalar yangi bozor segmentlarini yaratish, mavjudlarini rivojlantirish hamda aniq maqsadlarga erishish uchun muhim vosita hisoblanadi.

Turizm sohasidagi innovatsion faoliyat quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

- ko‘rsatilayotgan xizmatlarning sifati va ko‘lamini oshirish, shuningdek marketing, rejalashtirish va loyihalashning zamonaviy, innovatsion usullaridan foydalangan holda xizmatlar samaradorligini oshirish;

- mehmonxona xo‘jaligida innovatsion texnologiyalardan keng foydalanish muhim ahamiyatga ega bo‘lib, bu — boshqaruv tizimlari, onlayn bron qilish, iste‘molchilar bilan raqamli muloqot kabi sohalarni qamrab oladi;

- turistlar uchun transport xizmatlarida innovatsion texnologiyalarni keng joriy qilish muhim ahamiyatga ega. Masalan, temir yo‘l vokzallari va aeroportlarda hamda transport vositalarida xizmat ko‘rsatishda eng yangi texnologiyalar qo‘llanilmoqda. Xususan, havo harakatini boshqarish va operatsiyalarni tashkil etish jarayonida elektron tizimlar katta rol o‘ynaydi. Ular marshrutlar va jadvallarni rejalashtirishda, havo transportiga oid ma‘lumotlarni uzatishda faol qo‘llaniladi. Masalan, havo harakatini boshqarish tizimi hamda aviachiptalarni onlayn sotish platformalari mazkur jarayonlarni samarali tashkil etishda muhim vosita sanaladi;

- turizm sohasida ijtimoiy infratuzilmani takomillashtirish va sayyohlarga qulaylik yaratish maqsadida innovatsion texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonda raqamli platforma va mobil ilovalar orqali xizmatlarni integratsiyalash, aqlli transport tizimlari, sun‘iy intellekt va katta ma‘lumotlar tahlilining keng qo‘llanilishi infratuzilmani yanada samarali va osonlashtirilgan tarzda rivojlantirish imkoniyatini beradi. Shuningdek, avtomatlashtirilgan axborot tizimlari yordamida mehmonxonalar, transport va ekskursiya xizmatlari o‘rtasida hamohanglikni ta‘minlash sayyohlarning tajribasini yaxshilaydi hamda turizm sohasining raqobatbardoshligini oshiradi;

- madaniy turizm sohasida mahsulotlarni yaratish va takomillashtirishda innovatsion texnologiyalar muhim o‘ringa ega bo‘lmoqda. Xususan, ekskursiyalar tashkil qilishda texnik yangiliklar turistlarning tajribasini yaxshilashga qaratilgan. Masalan, virtual va asliylikni kengaytirish texnologiyalari (VR va AR) yordamida sayyohlarga tarixi va madaniyati boy ob’ektlarni interaktiv tarzda kuzatish imkoniyati beriladi. Shuningdek, mobil ilovalar va elektron gidlar ekskursiyalar jarayonini avtomatlashtirib, ma’lumotlarni tez va qulay olishni ta’minlaydi. Bundan tashqari, dronlar yordamida osmondan madaniy meros ob’ektlarini tomosha qilish va ularning noyob manzaralarini yoritish mumkin. Bu turizm mahsulotlarining innovatsion darajada yaratilishiga olib keladi, shu bilan birga sayyohlarni jalb qilish va ularning tajribasini boyitish imkoniyatini beradi. Xulosa qilib aytganda, ekskursiyalar bo‘yicha texnik yangiliklar madaniy turizm mahsulotlarini samarali rivojlantirishga yordam beradi va bu sohada raqobatbardoshlikni oshiradi;

- tashkilotning obro‘-e’tiborini oshirish maqsadida innovatsion marketing vositalarini joriy etish, bozor tahlilini amalga oshirish hamda reklamani tashkil qilishda ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Turizm sohasidagi innovatsion texnologiyalarni joriy etish ko‘pincha davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashni talab qiladi. Birinchi navbatda, bu sayohatchilik kompaniyalari uchun qulay huquqiy-me’yoriy muhitni yaratishni, turli tashkilotlarning faoliyatlarini muvofiqlashtirishni, davlatning samarali marketing siyosatini amalga oshirishni nazarda tutadi. Shu bilan birga, investitsiyalarni jalb etish va innovatsion texnologiyalarni ko‘p qirrali qo‘llash imkoniyatlarini yaratishga qaratilgan zarur infratuzilmani rejalashtirish hamda loyihalash jarayonlarini ham qo‘llab-quvvatlash muhimdir.

Mintaqaviy va mahalliy hokimiyat organlari ijtimoiy maqsadli dasturlar va ajratmalarni amalga oshirishda, yirik milliy markazlarni barpo etishda hamda mamlakatning turli xalqaro maydonlarda, jumladan milliy brend yaratish va milliy imidjni shakllantirishda sayyohlik salohiyatini taqdim etishda davlatning to‘g‘ridan-to‘g‘ri ishtiroki muhimdir.

Xizmat ko‘rsatish sohasidagi innovatsiyalar — bu ularni yaratish va taqdim etishda qo‘llanilayotgan an’anaviy usullardan keskin farq qiluvchi, yangilangan yoki sezilarli darajada takomillashtirilgan yondashuvlardir. Bunday innovatsiyalar turizm, bankchilik, konsalting kabi sohalarda, shuningdek eng zamonaviy axborot, aloqa va boshqa innovatsion texnologiyalarga asoslangan xizmat turlarida keng qo‘llaniladi.

Turizm sohasida innovatsiyalar asosan to‘plangan bilimlarga tayanadi. O‘tmish va hozirgi ishlash usullari va shakllarini tahlil qilib, ularni chuqur o‘rgangandan so‘ng yangi g‘oyalarni amalga oshirish va yangi turizm yo‘nalishlarini yaratish mumkin. Sohani yaxshi tushunish esa sizning ishlanmalarizni oldindan bilish va raqobatchilardan ilgariylash imkoniyatini beradi. Shuningdek, mamlakatdagi iqtisodiy holat, aholining ijtimoiy vaziyati, milliy xususiyatlar, qonunchilik bazasi hamda texnologik rivojlanish darajasi turizmدا innovatsiyalarni joriy etishga ta’sir ko‘rsatadi.

Turizm sohasidagi xodimlar yangi dasturlar bilan ishlashga va o‘z faoliyatida innovatsion texnologiyalarni qo‘llashga tayyor bo‘lishlari zarur. Turizmدا innovatsiyalarni joriy etishga bo‘lgan qiziqish va qiziquvchanlik har bir davlatda turlicha shakllanadi.

Har bir mamlakatda o‘ziga xos bir necha xususiyatlar mavjud:

- ular aholining boshqa mamlakatlar va madaniyatlarni bilishga bo‘lgan tobora ortib borayotgan ehtiyoji, turizm sohasining katta muvaffaqiyatlari hamda insoniyatning atrofdagi dunyoni izlab topishga bo‘lgan doimiy intilishlari bilan bog‘liq;

- yangi texnologiyalarni joriy qilish, jumladan tibbiy, ekologik, kongress turizmi va

sarguzasht sayohatlari kabi sohalarda, turizmning yangi turlarini paydo qilishga yordam beradi;

- turizm mavsumi davomida xavfsizlikni ta'minlash faqat murakkab ijtimoiy-siyosiy vaziyat kuzatiladigan hududlardagina emas, balki turizmning barcha yo'nalish va turlari uchun ham muhim hisoblanadi;

- bozor iqtisodiyotidagi asosiy ilgari suruvchi kuchlardan biri bu — raqobatning o'sib borishi hisoblanadi;

- ta'minotga asoslangan iqtisodiyotdan talabga yo'naltirilgan innovatsion iqtisodiyotga o'tish — bu mahsulotning o'ziga emas, balki bozor ehtiyojlarini samaraliroq qondirishga qaratilgan yondashuvdir.

Xulosa o'rnida, zamonaviy turizm sanoatini axborot texnologiyalarisiz tasavvur etib bo'lmaydi. Innovatsion yechimlar turistik korxonalar faoliyatining barcha bosqichlarida — mijozlarni izlashdan tortib, turistik mahsulotni yaratish va taklif etishgacha bo'lgan jarayonlarda samarali tatbiq etiladi.

Innovatsion texnologiyalar turizm sohasining zamonaviy talablariga javob beradi. Ushbu texnologiyalar xizmatlar sifati yaxshilanishiga hissa qo'shish bilan birga, sayyohlar va turizm sohasida faoliyat yurituvchi tadbirkorlar uchun mavjud resurslardan samarali va oqilona foydalanish imkoniyatini yaratadi. Mamlakatda innovatsion salohiyatning o'sishi bilan bir qatorda, turizm ham yangi texnologiyalarni joriy etish jarayoni jadallashadi. Bu esa, o'z navbatida, turizmni yanada jozibali va keng omma uchun qulay sohaga aylantiradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi 2023-yil
2. A.A. Karimov, J.E. Kurbanbayev, S.A. Jumanazarov. Buxgalteriya hisobi darslik(1-qism) – T.: “Iqtisod-Moliya” nashriyoti, 2020
3. D.Xolboyev, U.Ibragimov. Moliyaviy hisob o'quv qo'llanma – T.: “Cho'lpon” nashriyoti, 2016
4. www.mf.uz
5. www.lex.uz